

УДК 37(477)(091)"18/19"

ББК 74г(4Укр)

Д50

*Рекомендовано до друку вченою радою
Інституту педагогіки НАПН України
(протокол №11 від 26 листопада 2012 року)*

Рецензенти:

О.І. Локшина, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач лабораторії порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України;

Н.А. Сейко, доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Житомирського державного університету імені Івана Франка.

50 **Диференційований** підхід в історії української школи (кінець XIX – перша третина XX ст.): монографія/ ав.: Сухомлинська О.В., Дічек Н.П., Березівська Л.Д., Гупан Н.М., Бондар Л.С., Антоненко Н.Б., Філімонова Т.В., Антоненко М.Я., Куліш Т.І., Шевченко С.М. – К.: Педагогічна думка, 2013. – 620 с.

ISBN 978-966-644-361-1

У монографії розкрито розвиток диференційованого підходу до шкільного навчання як складного загальнопедагогічного і загальнодидактичного явища педагогічної дійсності кінця XIX - першої третини XX ст. як, розширено усталені поняттєво-термінологічні й сутністі виміри його сприйняття з охопленням психологічних засад його реалізації, й соціалізаційних детермінт і суто педагогічних складників (диференціація як чинник і складова профільності навчання, диференціація як рушій створення науково-методичного забезпечення (програми, підручники, стандарти методична літератури і т. ін.). У монографії розкрито розвиток диференційованого підходу до шкільного навчання як складного загальнопедагогічного і загальнодидактичного явища педагогічної дійсності кінця XIX - першої третини XX ст. Розширено усталені поняттєво-термінологічні й сутнісні виміри його сприйняття з охопленням психологічних засад реалізації, соціалізаційних детермінт і суто педагогічних складників, тобто диференціація розкрита як чинник і складова навчального процесу у шкільних навчальних закладах України через відбиття у змісті освіти, у профільності навчання, у науково-методичному апараті тощо.

Монографія буде корисною для впровадження у ВНЗ України з метою поглиблення фахової підготовки майбутніх учителів і викладачів. Її матеріали можуть бути використаними також у лекційній та методичній роботі Інститутів ППО України, у дослідженнях науковців, аспірантів, практикуючих працівників освіти.

УДК 37(477)(091)"18/19"
ББК 74г(4Укр)

© Інститут педагогіки НАПН
України, 2013

© Педагогічна думка, 2013.

ISBN 978-966-644-361-1

ЗМІСТ

Переднє слово	5
Розділ I. ПІДХОДИ ДО ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ШКІЛЬНОГО НАВЧАННЯ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ (кінець ХІХ ст. — 1917 р.)	11
1.1. Державна політика царату щодо диференціації організації і змісту шкільної освіти	11
1.2. Внесок вітчизняної експериментальної педагогіки в обґрунтування необхідності індивідуалізації та диференціації навчально-виховного процесу	32
1.3. Професіоналізація шкільної освіти як реакція на суспільно-еконо- мічні виклики доби	74
1.4. Навчальний процес у державних початкових і середніх навчальних закладах крізь призму диференційованого підходу	118
1.4.1. Підхід до диференціації навчального процесу у державній початковій школі	118
1.4.2. Диференційований підхід до навчання у державній гімназійній та реальній освіті	134
1.5. Зміст освіти у різних типах недержавних навчальних закладів	151
1.5.1. Навчальні заклади Відомства установ імператриці Марії	151
1.5.2. Земські школи	167
1.5.3. Приватні середні навчальні заклади	190
1.5.4. Навчальні заклади духовного відомства	204
1.6. Вияви диференційованого підходу у змісті шкільних підручників	230
Розділ II. ІДЕЇ ПРО ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ПІДХІД В УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ ДОБИ ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ (1917—1920)	246
2.1. Державна політика українських урядів щодо диференціації організації і змісту шкільної освіти	246
2.2. Диференційований підхід у змісті шкільних навчальних книг	270
Розділ III. РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ І ПРАКТИКИ ЩОДО ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ НАВЧально-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ У 20-ті — НА ПОЧАТКУ 30-х РОКІВ.	290
3.1. Державна політика щодо диференціації організації і змісту шкільної освіти в УСРР	290

3.2. Розвиток ідей щодо диференційованого підходу до організації дитинства та їх відображення в освітніх реаліях УСРР	312
3.3. Психотехніка і НОП крізь призму диференціації педагогічного процесу в школі (методологія і технології)	373
3.4. Дидактичні засади української радянської шкільної освіти у контексті диференціації педагогічного процесу	422
3.5. Українізація шкільництва — характерна риса диференціації навчального процесу 20-х років	458
3.5.1. Нормативне забезпечення курсу на українізацію освіти (постанови, декрети тощо), які стали підґрунтям для диференціації змісту шкільної освіти та мережі і структури навчальних закладів	458
3.5.2. Розвиток мережі шкільної освіти та структури навчальних закладів під час українізації як вияв зовнішньої диференціації	468
3.5.3. Диференціація змісту шкільної освіти в період українізації	480
3.6. Диференціація дитячих закладів у системі Соцвиху УСРР	500
3.7. Диференціація і політехнізація навчально-виховного процесу в дитячих містечках	515
3.7.1. Диференціація навчально-виховного процесу в дитячих містечках УСРР	515
3.7.2. Політехнізація навчального процесу в дитячих містечках як форма диференціації освіти	533
3.8. Школи для національних меншин — одна з форм зовнішньої диференціації навчального процесу	553
3.8.1. Російські школи в УСРР в умовах українізації	590
3.8.2. Особливості організації диференційованого підходу до навчання в єврейських школах	553
3.8.3. Особливості організації диференційованого підходу у польських школах	567
3.8.4. Особливості роботи німецьких шкіл у контексті здійснення диференційованого підходу до навчання	577
3.8.5. Особливості роботи кримськотатарських шкіл у контексті здійснення диференційованого підходу до навчання	603
3.9. Відображення диференціації у змісті шкільних підручників	620